

Ryšková Michaela (ed.), Froněk Daniel, Matěj Miloš, Sklenář Karel
Průmyslové dědictví • Cukrovary Moravy a Slezska

Vydal Národní památkový ústav, Praha, 2025, formát 165 × 240 mm, 240 stran, ISBN: 978-80-7480-221-8, el. verze (pdf) zdarma.

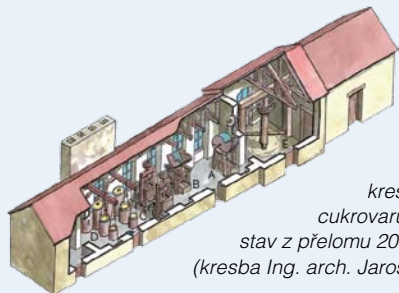
Národní památkový ústav se ve své edici „Průmyslové dědictví“ zaměřuje na tuzemské industriální památky, v publikaci „Cukrovary Moravy a Slezska“ pak na jedno ze základních odvětví industrializace českých zemí, jehož počátky na Moravě sahají do roku 1829 k založení cukrovaru v Kostelním Vydří.

Po dlouhé době vychází monografie zaměřená na cukrovarnictví, a to se zajímavým, originálně členěným obsahem. Předností knihy je množství obrázků, převážně dosud nepublikovaných, vč. originálních schémat, map a kreseb cukrovarů.

První kapitola *Historie cukrovarnictví na Moravě a ve Slezsku* v přehledu seznamuje s vývojem výroby cukru v hranicích historických zemí i historickým kontextem této výroby.

V navazující kapitole *Osobnosti a podniky* jsou představeny osoby, rody nebo společnosti, které výrazně ovlivnily moravské cukrovarnictví. Působily zde osobnosti českého, německého a židovského původu i pocházející z dalších zemí.

Kapitola *Technologie* se věnuje výrobě cukru a jejími jednotlivými technologickými procesy, představuje zařízení cukrovarů a jejich postupný vývoj. V přehledu jsou uvedeny vybrané historické postupy. Cukrovarské procesy jsou seřazeny od příjmu řepy a jejího skladování k čištění, řezání, extrakci, epuraci, odpařování, krystalizaci, vyzrávání, odstřeďování a sušení cukru. Nechybí ani přehled výrobků cukrovarů.

Z publikace:
 kresebná rekonstrukce
 cukrovaru v Kostelním Vydří,
 stav z přelomu 20. a 30. let 19. století
 (kresba Ing. arch. Jaroslava Staňka, 2024)

V kapitole nazvané *Stavební fond* autoři popisují stavební vývoj cukrovarů od nejstaršího využívání existujících objektů přes první projekty k formování a ustálení cukrovaru jako stavebního typu, včetně hmotového a prostorového uspořádání. Kapitola obsahuje rovněž typologický přehled jednotlivých cukrovarských objektů. Její poslední část je věnována urbanistickým i architektonickým řešením na příkladech vybraných výrobních areálů i reprezentativních a správních objektů.

Se dvanácti vybranými památkově významnými závody jsou čtenáři seznámeni v části nazvané *Katalog cukrovarů*. Je zohledněn jejich význam z hlediska typologického, technického i z hlediska zachování autentické funkce a celistvosti technologického toku.

Cennou součástí této kapitoly jsou kresebné rekonstrukce všech vybraných cukrovarů ve vrcholných fázích jejich vývoje (činných ve stavu současném) a mapy, v nichž je na mapovém podkladu Českého ústavu zeměměřičského a katastrálního zachycena přesná lokalizace jednotlivých objektů.

Poslední částí knihy po *Závěru* je tabulkový *Registr cukrovarů*, které na Moravě a ve Slezsku pracovaly, včetně mapy jejich polohy. Registr obsahuje informace o době provozu, přehled vybraných majitelů a společností, které cukrovary provozovaly, i stručnou informaci o současném stavu.

Publikaci uzavírá slovníček vybraných pojmů, seznam literatury a pramenů a anglický souhrn.

NPÚ plánuje vydat i obdobnou monografii zaměřenou na cukrovary v Čechách, přejme tedy autorům hodně sil a času, ať se jí dočkáme co nejdříve.

Blahoslav Marek

